ПРАКТИЧЕСКО РЪКОВОДСТВО

ПО ОТГЛЕЖДАНЕ НА

ЯГОДИТѢ И МАЛИНИТѢ

КУЗМАНЪ П. БОЙКОВЪ
специалистъ — овощарь

Ун. библиотека
ПЛОВДИВ
Инв. № 2641
1946

ПРАКТИЧЕСКО РЪКОВОДСТВО
ПО
ОТГЛЕЖДАНЕ НА ЯГОДИТѢ И МАЛИНИТѢ

съ упѫтвания по отглеждането на ранни ягоди подъ стъкло и торенето съ изкуствени торове.

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА ПЛОВДИВ

1937

Предговоръ

Сигурниятъ и масовъ пласиментъ за ягодовото производство на мѣстния пазаръ, а презъ последнитѣ години и на чуждитѣ такива въ прѣсно и полуконсервирано състояние (пулпъ), сж главната причина за необикновено голѣмия интересъ къмъ тази култура напоследъкъ почти въ цѣлата страна.

Видъ	Износъ презъ 1936 год.	
	Прѣсни плодове кгр. бруто	Пулпъ кгр. бруто
Прѣсни ягоди	118,000	—
Ягодовъ пулпъ	—	2,433,786
Малиновъ пулпъ	—	25,968
Всичко	118,000	2,459,754

Задоволителнитѣ доходи отъ ягодитѣ, както и добритѣ перспективи за тази култура насърдчаватъ постоянното увеличаване площьта на ягодитѣ, особено въ Пловдивската, Софийската и други области.

Голѣмото търсене на посадоченъ материалъ, както и отправянитѣ до менъ чести запитвания по отглеждането на ягодитѣ и малинитѣ сж едно указание, че тѣзи култури добиватъ повсемѣстно и масово разпространение въ страната и че ще изиграятъ важна роля при трансформирането на нашето земедѣлие.

Факта, обаче, че на много отъ начинающитѣ въ тази область стопани имъ липсватъ и най-елементарнитѣ познания за отглеждане на ягодитѣ, ми даде поводъ да съставя това кратко практическо ржководство по отглеждане на ягодитѣ и малинитѣ.

Като поднасямъ настоящето ржководство на всички начинающи, надѣвамъ се то да имъ послужи да избѣгнатъ всички грѣшки още въ самото начало, а така сжщо да имъ е ржководното начало при гарантирането на по-голѣми добиви и печалби отъ тѣзи култури.

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Влагането на повече умѣние и разбирание при култивирането на ягодитѣ и малинитѣ въ насъ, сж главната предпоставка за бждещия успѣхъ на нашия износъ и извоюването на нови пазари въ чужбина.

Априлъ, 1937 год. с. Куртово-Конаре,
Пловдивско.

отъ АВТОРА

Ягодитѣ

Ягодата е тревисто растение, културата на което е позната у насъ много отдавна. Първитѣ ягоди въ по-голѣмъ размѣръ сж насадени въ с. Катуница, Асеновградско, а отъ тамъ сж пренесени и въ други райони. Благодарение на ценнитѣ вкусови и хранителни качества, които има този плодъ, неговата приятна външность и ароматъ, произведенитѣ количества сж поглъщани жадно отъ консуматоритѣ въ различнитѣ центрове, а главно въ гр. София. Недостатъчната площь земя отъ една страна и отъ друга спадане ценитѣ на зърненитѣ храни, предизвикаха бързото и голѣмо насаждане на по-голѣми площи съ ягоди въ първо време, но презъ 1934—1935 години ценитѣ спаднаха доста чувствително и стигнаха до положение да разколебаятъ производителитѣ. Миналогодишната кампания, благодарение усилията полагани отъ страна на държавата, както и отъ експортьоритѣ на наши плодове, българскитѣ ягоди се наложиха на чуждитѣ пазари, както въ прѣсно състояние, изнасяни съ хладилни вагони, така и въ преработено полу консервирано състоянне (пулпъ). Най-голѣмъ износъ на полуконсервирани ягоди отъ България презъ 1936 година се направи въ Лондонъ. Бждещето производство сжщо така е насочено къмъ този и отчасти къмъ германския пазари, за които се очертаватъ добри перспективи.

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Сортове

Одтглежданитѣ въ чужбина сортове ягоди сж много. По-известнитѣ отъ тѣхъ сж; „Лакстонъ Нобле“, „Мюлеръ“, „Луция Перфекта“, „Обершлезиенъ“, „Жукунда“, „Шарплесъ“, „Мадамъ Муто“ и единъ новъ сортъ „Фрау М. Шиндлеръ“.

Въ България сж застжпени главно сортоветѣ „Шарплесъ и „Мадамъ Муто“. Отъ тѣхъ по-разпространенъ е сорта „Шарплесъ“, който е пренесенъ пръвъ пжть въ България, а сорта „Мадамъ Муто“ е пренесенъ отъ Италия презъ 1929 година и е по-слабо разпространенъ.

Сорта „Шарплесъ“ е буйно растящъ такъвъ, съ срѣдно производство на декаръ около 1000 кгр., а при

добро гледане и торене може да даде и надъ 1200 кгр. Листата му сж свѣтло-зелени и назжбени по крайщата като трионъ. Цвѣтоветѣ му сж срѣдно-голѣми, съ тъмножълтъ плодникъ. Цъвти много и често плодоветѣ му на коренъ наброяватъ надъ 200 броя. Както при този сортъ, така и при всички сортове ягоди, цвѣтоветѣ се самоопрашватъ и почти не се допущатъ случаи на неоплодяване. Отъ първитѣ нормални цвѣтове се получаватъ и най-едритѣ плодове, до като другитѣ постепенно ставатъ по-дребни. Най-едриятъ плодъ отъ този сортъ достига до 80 грама. Формата на плода е обикновено правилна и малко продълговата, но при силни почви плодоветѣ добиватъ понѣкога неправилна форма, прилични на петльови гребени. Такива деформирани плодове въ този сортъ се смѣтатъ като недостатъкъ и се дължи до голѣма степень и на това, че се взима посадоченъ материалъ отъ изтощени и изродени огнища — майки. Това може да се избѣгне въ течение на редъ години, като новитѣ насаждения се правятъ съ разсадъ, добитъ отъ добри и нормални корени-майки. Плодътъ е алено-червенъ, съ дребни семки, силно ароматиченъ и доста набитъ, безъ кухина. Благодарение на тѣзи му качества, особено набитостьта и липсата на кухина, той е издържливъ както за износъ въ прѣсно състояние, така и за консервиране и затова се предпочита отъ експортьоритѣ.

Сорта „Мадамъ Муто“ е сжщо буйно-растящъ и съ добивъ на декаръ 1000—1200 кгр., въ зависимость отъ обработката и торенето. Листата му сж тъмно-зелени и съ по-слабо заострени крайща. Цъвти по малко и цвѣтоветѣ му сж едри съ свѣтло-жълтъ плодникъ. Плодоветѣ му сж ароматични, много едри — стигащи до 100 грама. Цвѣта на плода е тъмно-червенъ и за разлика на сорта „Шарплесъ“, правилно топчестъ съ 3—4 слаби вджлбнатини. Въ него деформирани плодове се срѣщатъ много рѣдко. Благодарение на тѣзи свои качества: едрина, правилность и хубава външность, този сортъ си е спечелилъ името като единъ най-хубавъ табленъ такъвъ. Търси се както за мѣстния, така и за чуждитѣ пазари за износъ въ прѣсно състояние. За консервиране отъ сжщия сортъ се приематъ само дребнитѣ плодове, защото въ много едритѣ плодове които сж и съ кухина, мжчно прониква химикала съ който се консервиратъ. Това е единствения му малъкъ недостатъкъ специално за консервиране, но като табленъ сортъ поне за сега остава единъ отъ най-добритѣ и търсени на пазаря. Въ всички държавни стопанства, гдето е даденъ за опити, този сортъ е показалъ най-голѣма родовитость въ сравнение съ другитѣ такива.

Освенъ тѣзи два сорта, въ насъ има и други помалко разпространени такива безъ голѣмо стопанско значение. Отъ тѣхъ по-разпространени и донѣкжде търсени на пазаря сж бѣлитѣ ягоди, които се купуватъ главно за приготовление на сладко. Тѣ сж разпространени най-много въ околноститѣ на гр. София и се пласиратъ само на софийския пазаръ.

Почва, подготовка и насаждане

Ягодата е растение, което вирѣе при всѣки климатъ и на всички почви, освенъ въ много тежкитѣ и глинести такива; най-подходящи сж наноснитѣ почви.

Както при всички култури, така и при ягодитѣ, почвата трѣбва да бжде подготвена, добре разработена и очистена отъ плѣвели. Като се има предъ видъ, че следъ насаждането на ягодитѣ, не може да се извършва дълбока орань или копань, почвата преди насаждането трѣбва да бжде дълбоко разработена и очистена отъ плѣвели. Оставенитѣ евентуално буци пречатъ при насаждането на ягодитѣ, а следъ това при обработката имъ става подкрътване и унищожение на коренитѣ.

Следъ подготовката на почвата и преди да стане насаждането, трѣбва да се установи разстоянието на което трѣбва да се садятъ, както и кой начинъ да се възприеме — този на лехи, или на бразди. Насаждането и отглеждането имъ въ района на с. Куртово-Конаре и с. Кричимъ обикновено става на бразди, отдалечени една отъ друга 50—60 см. и коренъ отъ коренъ 40—50 см. Това се извършва по следния начинъ: при добре разработена и завлечена нива се теглятъ бразди на разстояние 50—60 см. въ зависимость отъ силата на почвата. Браздитѣ трѣбва да бждатъ прави и съ наклонъ, за да се осигури правилното и лесно поли-

ване. Тѣ трѣбва да не бѫдатъ по-дълбоки отъ 10—15 см. Къмъ насаждането се пристѫпва веднага, като предварително се установи разстоянието между коренитѣ, което трѣбва да бѫде между 40—50 см., въ зависимость отъ силата на почвата. При слаби почви се насаждатъ по-гѫсто.

Насаждането на лехи става, като предварително се подготвятъ лехитѣ съ огледъ правилното имъ поливане. Издигатъ се не много високи и широки до 30-40 см. канавки, които раздѣлятъ една отъ друга лехитѣ. Въ тѣхъ съ вѫже, или на око се насаждатъ ягодитѣ на разстояние 45 до 55 см. коренъ отъ коренъ, а разстоянието отъ канавката на лехитѣ до корена може да бѫде и по-малко. Въ една леха не трѣбва да влизатъ повече отъ 3 до 4 реда. Лехи съ повече редове се мѫчно обработватъ.

И при двата случая на насаждане и отглеждане на ягодитѣ — на бразди или на лехи, до момента на насаждането, както и при обработката имъ, се влага приблизително еднакъвъ трудъ. Малката загуба отъ земя, която се явява при насаждането на лехи, се компенсира съ голѣмитѣ предимства които имаме при отглеждане на ягодитѣ по този начинъ. А тѣ сѫ: правилно насаждане, спазване на разстоянията между отдѣлнитѣ корени, по-лесно окопване около коренитѣ, по-лесно постилане следъ това съ слама, правилна и равномѣрна поливка и задържане на сламата, по-продължително задържане на влагата и пр.

Обработването ягодитѣ на бразди става по-трудно и главно имаме едно постоянно подкрътване и оголване на коренитѣ, макаръ и да се смѣняватъ браздитѣ.

Второ неудобство се среща при поливката; водата въ такъвъ случай бързо изтича, безъ да сѫ напоени ягодитѣ. Постилането съ слама сѫщо става по-трудно, а при поливка тя се изнася; когато при лехитѣ тя (сламата) се само повдига, безъ да се измѣства и остава на мѣстото си.

Както при всички култури, така и тукъ посадочниятъ материалъ (разсада) играе голѣма роля. Той трѣбва да бѫде съ добри корени (бради), по възможность свежъ и добитъ отъ добри майки. Изтощени ягодови градини даватъ и слабъ не доброкачественъ разсадъ.

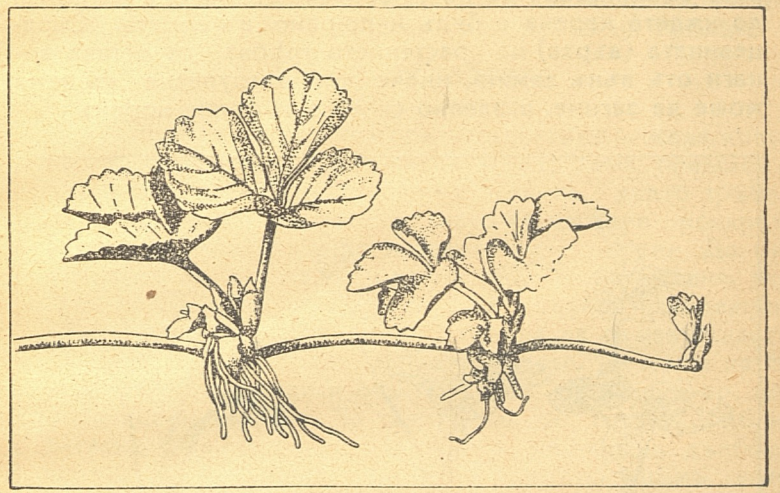

Първокласенъ разсадъ

Преди насаждането коренчетата трѣбва да се слабо съкратятъ (една трета отъ общата имъ дължина). Една часть отъ листата се сѫщо отрѣзватъ за по-лесно прихващане. При насаждането се внимава щото корена

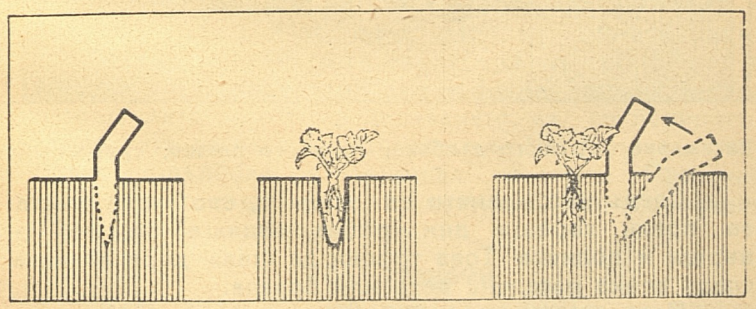

Разсаждане

да не се подгъва, а да бжде правъ. Подкрепя се въ напълно отвѣсно положение, посипва се съ рохка пръстъ и следъ това се леко притиска съ дветѣ ржце, като се внимава да не се заравя дълбоко, а до тамъ, до кждето корена е билъ и по-рано въ земята. Сърдцевината (върха) на растението трѣбва да остава винаги отъ вънъ земята, иначе при затрупване съ земя може да загние, а заедно съ това и цѣлия коренъ

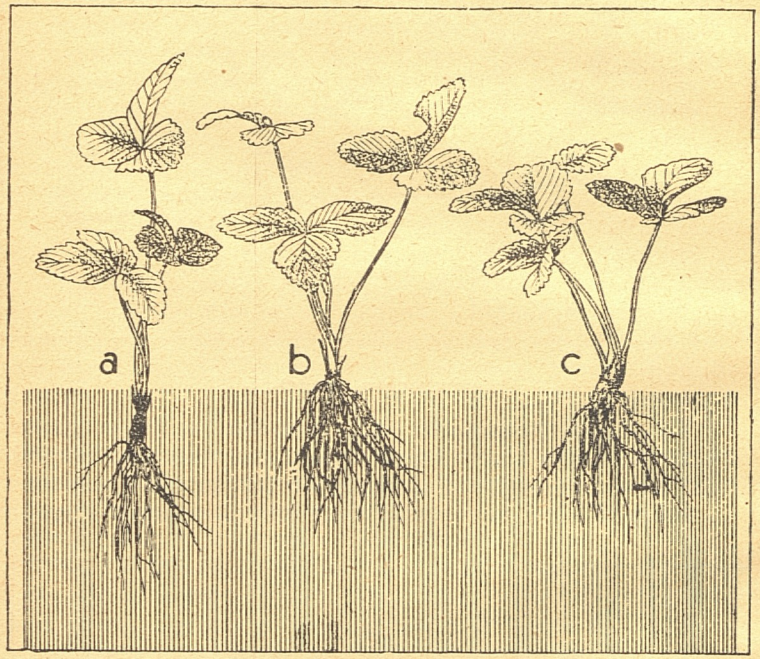

Засаждане а) много дълбоко; b) много плитко; с) правилно.

Следъ насаждането на ягодитѣ, ако това се става презъ горещи дни, трѣбва веднага да се извърши и поливка. Това трѣбва да става дори веднага, следъ всѣка насадена леха или бразда.

Поливка при насаждането може да не се прави, когато това насаждане се извършва ранно на пролѣть

или късно на есень, понеже въ почвата има достатъчно влага.

Насаждането на ягодитѣ може да става презъ цѣлата година щомъ има разсадъ, но за предпочитане е то да става ранно на есень или ранно на пролѣть.

Обща обработка

а) На почвата

Следъ насаждането и прихващането на разсада, което настжпва при добри дни следъ 10—15 дена, предстои и първата копань (прашидба) на ягодитѣ, което трѣбва да стане много внимателно, като се избѣгва подкрътването на младитѣ още незакрепнали корени. До настжпване на зимата, при ранно есенно насаждане, могатъ да се извършатъ отъ 1 до 3 такива окопвания. Колко окопвания (прашидби) трѣбва да се извършватъ въ една ягодова градина презъ лѣтото, не може да се установи. Това зависи отъ почвата, климата и др. непредвидени условия. За тази цель се спазва приблизително следния редъ: Първата и най-важна дълбока копань се извършва ранно на пролѣть, щомъ като времето позволи това. Втората лека копань (прашидба) трѣбва да се извърши презъ време на цъвтежа, преди да имаме наедряване на плодоветѣ; тази копань е много важна и трѣбва на време да се извърши, защото много стопани улисани въ друга полска работа пропущатъ този моментъ и когато се наканятъ да копаятъ, първитѣ плодове сж вече налягали на земята и е почти невъзможно да сторятъ това, понеже ще се изпочупятъ наедрялитѣ вече плодове. Третата копань (прашидба) се извършва веднага следъ обирането на ягодитѣ, за да дадемъ възможность на коренитѣ следъ изтощението си отъ плододаването, да си починатъ и закрепнатъ за следующата година. Четвъртата копань, малко по-дълбока, се извършва на есень. При силно тревясали ягодови градини тѣзи 4 необходими окопвания могатъ да бждатъ увеличени.

б) Поливки

Безъ вода ягодитѣ почти не могатъ да вирѣятъ. При нѣкои силно дъждовни години и при почви задър-

жащи влагата, е възможно запазването на една слаба — на половина реколта. Такива рискове, обаче, да се садятъ ягоди безъ сигурно напояване не е за препоржчане, особено при пѣсъкливи почви.

Като растения ягодитѣ обичатъ много водата. Честото и изобилно напояване повишава реколтата. Разбира се, това поливане не трѣбва да става безразборно. То трѣбва да се извършва навреме споредъ момента и развитието на растението, като се държи смѣтка, както за евентуалнитѣ валежи презъ лѣтото, така и за видътъ на почвата, въ смисъль задържа ли тя влагата или не. Една отъ много важнитѣ поливки е тази, която трѣбва да се извърши въ края на цъвтежа имъ, при оформяване на плодоветѣ. Това напояване е необходимо, дори и да имаме пролѣтни дъждове. Ето защо, щомъ забележимъ въ градината легнали на земята вече плодове голѣми колкото лешникъ, пущаме първата вода. Нѣколко дена следъ тази поливка, щомъ като може да се влѣзе въ градината и докато още земята е влажна, става и постилането на ягодитѣ. Благодарение на това постилане, което се извършва въ този именно моментъ, става и запазването на влагата отъ тази поливка, тъй като сламата не допуща проникването на слънчевитѣ лжчи и нагрѣването на почвата. Отъ тази поливка се поддържа влагата 10—15 дни, следъ което се налага друга по-лека такава. Втората поливка съвпада съ започване беридбата на ягодитѣ. Презъ този сезонъ започватъ по-горещитѣ лѣтни дни като въ зависимость отъ тѣхъ и евентуално падналитѣ валежи се извършва понататъшното поливане. Поливката следъ постилането на сламата става внимателно и съ по-малко вода. Въ такъвъ случай сламата безъ да се размѣства отъ мѣстото си се повдига леко, а следъ попиване на водата запазва първото си положение. Поливането когато ягодитѣ сж почнали да зрѣятъ се извършва само вечерь, следъ като слънцето клони на залѣзване, презъ нощьта и сутринь до къмъ 9—10 часа. Поливането презъ горещитѣ дни може да предизвика силни изпарения и повреждане на плодоветѣ — особено на узрѣлитѣ такива.

в) Чистене ластунитѣ (култуцитѣ)

Една отъ належащитѣ и важни работи при отглеждането на ягодитѣ, е редовното и навременно почистване на ластунитѣ. Последнитѣ се смѣтатъ като паразити, които силно изтощаватъ майкитѣ. Съ прихващането на ягодитѣ и едновременно съ тѣхния растежъ и развитие, започватъ да излизатъ и ластунитѣ. Почистването имъ трѣбва да става веднага щомъ като тѣ се покажатъ и

Растение въ пълна продукция

достигнатъ дължина отъ 10—15 см. Отстранението имъ при младитѣ ягоди става посрѣдствомъ ножъ, ножица или съ нокти и то въ дъното на корена, а при заякнали вече корени, може и съ дърпане. Съ дърпане става много по-бързо, но трѣбва да се тегли само по единъ или два ластуна. Едновременното теглене на повече отъ два ластуна при старитѣ ягоди, а при младитѣ и само

единъ, може да подмъкне самия коренъ и предизвика изсъхване. Това отстраняване на ластунитѣ се извършва презъ цѣлото лѣто, периодически презъ нѣколко дни. Това е една отъ най-лекитѣ, но е и най-важна работа. Ненавременното отстраняване на ластунитѣ предизвиква бързо изтощение на коренитѣ-майки, което пъкъ се отразява на общия добивъ отъ дадена градина, както за презъ текущата година, така и за следващата такава. Отъ друга страна става и едно закъснение на зрѣенето, а така сѫщо се отразява и върху качеството на плодоветѣ.

Онази ягодова градина, въ която не сѫ чистени ластунитѣ, съ цель да се добие разсадъ, е обречена на загиване. Отъ такива ягоди не може да се очаква единъ задоволителенъ резултатъ. Добивътъ въ кгр. отъ такава градина, независимо отъ силата на почвата намалява съ 50%.

г) Постилане на ягодитѣ

Постилането на ягодитѣ е последна и много важна работа преди беридбата имъ. Добре посланитѣ ягоди се запазватъ отъ изцапване съ земя, биватъ чисти и съ блѣскава външность, до като не посланитѣ биватъ изцапани съ земя и губятъ външностьта си. Постилането става, както казахме и по-горе, малко преди започване беридбата имъ съ слама, или едро рѣзана плѣва. Съ кошове или панерки се разнася ламата изъ ягодовата градина и следъ като внимателно се повдигатъ кичуритѣ съ плодове, се постила подъ тѣхъ и около тѣхъ съ слама или плѣва. Икономия на плѣвата, особено тамъ кѫдето е по-евтина, не бива да се прави, а да се постила цѣлата градина така, че да не се вижда никѫде земя. Защото при единъ силенъ дъждъ, отъ евентуално оставената не покрита земя си вдига пръсть, която макаръ и отъ далече обсипва узрѣлитѣ плодове. Тази пръсть много мѫчно пада отъ плодоветѣ и при беридбата трѣбва да се издухва. Отъ друга страна, по-дебелата постилка запазва и влагата. Ползата отъ тази слама е тази, че следъ беридбата се остава да угние за торъ. Едрата слама мѫчно изгнива и пречи на обработката, и за това

тя трѣбва да се прибира следъ беридбата. Отъ тѣзи съображения по-добре е постилането да става съ едрорѣзана плѣва.

Нѣкои ягодари постилатъ съ дървени стърготини. Това е непрактично и непрепоръчително, защото при разстежа си ягодата прониква въ стърготинитѣ и не може да узрѣе; второ, влагата презъ стърготинитѣ лесно прониква и става загниване на плодоветѣ и трето, миризмата на стърготинитѣ, били тѣ борови или букови, се смуква отъ узрѣлитѣ ягоди и при яденето имъ тази миризма се усѣща.

Беридба

Беридбата на ягодитѣ започва въ началото на м. май и трае отъ 25 до 30 дена, въ зависимость отъ атмосферниятѣ условия (дъждове и горещини) презъ този сезонъ. Плодътъ е много неженъ, бере се ежедневно и то сутринь ранно щомъ се съмне до 12 часа на обѣдъ, а най-късно до 1 часа на обѣдъ. Ягодитѣ следъ 1 часа презъ горещитѣ дни се силна нагряватъ и при най-малкото налягане се повреждатъ. Ето защо, презъ силната беридба трѣбва да се организиратъ достатъчно работници за обхождане на цѣлата градина въ единъ день и то до 1 часа следъ обѣдъ. Останалитѣ не обрани ягоди обезателно на следния день трѣбва да се обератъ. Не обранитѣ ягоди 2 дена и останали за третия день презрѣватъ, повреждатъ се и ставатъ неиздръжливи за транспортъ и полуконсервиране.

Както при всички плодове, и тукъ трѣбва да се спазва момента на зрѣенето и да се берагъ съ състояние, което купувача желае. Обикновено за мѣстния пазаръ, а така сѫщо и за чуждия въ прѣсно състояние, ягодата готова за откѫсване трѣбва да е получила аленочервенъ цвѣтъ въ външната слънчева страна, а вѫтрешната страна да бѫде съвършенно избистрена — бѣла. Кѫсатъ се съ малки дръжки, колкото да могатъ да се хващатъ съ двата пръста. Това се постига много лесно съ палеца и показалеца, като се спазва да не се притисне плода.

Всѣки плодъ се откѫсва по отдѣлно и леко, безъ да се пипа съ пръсти, или допира въ ръжката и се слага

въ опредѣлената за това щайга. Нареждането на плодоветѣ става внимателно и се слагатъ въ щайгата така, че дръжкитѣ да се скриватъ една подъ друга и да изпъква външната червена страна.

По указания и инструкции на купувача, ягодитѣ биватъ сортировани споредъ голѣмината на две и повече качества. Въ такъвъ случай най-практичната беридба е: най-напредъ минава една група и обира подребнитѣ, а най-дребнитѣ оставатъ като трето качество или за полуконсервиране. За полуконсервиране, което става въ бурета отъ по 100—150 кгр. се предпочитатъ по-дребнитѣ плодове.

Предназначенитѣ за полуконсервиране ягоди въ бурета (пулпъ) се бератъ безъ дръжки и се сортиратъ или не по указание на купувача. За тази цель ягодитѣ трѣбва да бѫдатъ напълно узрѣли, но не и презрѣли. Момента на кѫсане въ такъвъ случай настѫпва, когато ягодата е съ напълно зачервена външна страна, включително и върха ѝ. При брането съ дръжки беридбата става съ дѣсната ржка, а въ лѣвата се държи щайгата; при брането безъ дръжки щайгата се слага на земята (сламата), хваща се ягодата за дръжката съ лѣвата ржка, а съ дѣсната, завъртвайки, плода се издърпва и дръжката остава на корена, а освободенитѣ отъ тѣхъ чисти ягоди безъ да се нареждатъ се слагатъ въ щайгитѣ.

При облачно време беридбата може да продължи и цѣлъ день.

Опаковка и превозъ

Въ миналото, преди 5—6 години, ягодитѣ се берѣха въ малки плитки кошнички прикрепени съ тюлъ. Сега тази опаковка е изоставена като непрактична и замѣнена съ малки щайги, които събиратъ нето 2 кгр. Опаковката и подреждането на ягодитѣ сѫ отъ голѣмо значение. Много пѫти производителтъ бива възнагражденъ съ по 1—2 лв на кгр. въ повече, благодарение на добрата опаковка и хубаво подредени ягоди.

Щайгитѣ сѫ съ колчета отъ 3 — 4 м. въ жглитѣ, които плътно лѣгатъ едно върху друго, така че сложенитѣ една върху друга пълни щайги се закрепватъ здраво и получаватъ отвори по 2 см., давайки възможность да става провѣтряване и избѣгване на каквото и да било смачкване. На четири или петь пълни щайги една върху друга, слага се на най-горната една съ сѫщитѣ размѣри капачка. Така образуваната обща връзка се връзва отъ дветѣ страни съ телъ и се получава единъ общъ пакетъ, а отъ многото такива пакети се пълни и каруцата на производителя, за извозване до опредѣления пунктъ.

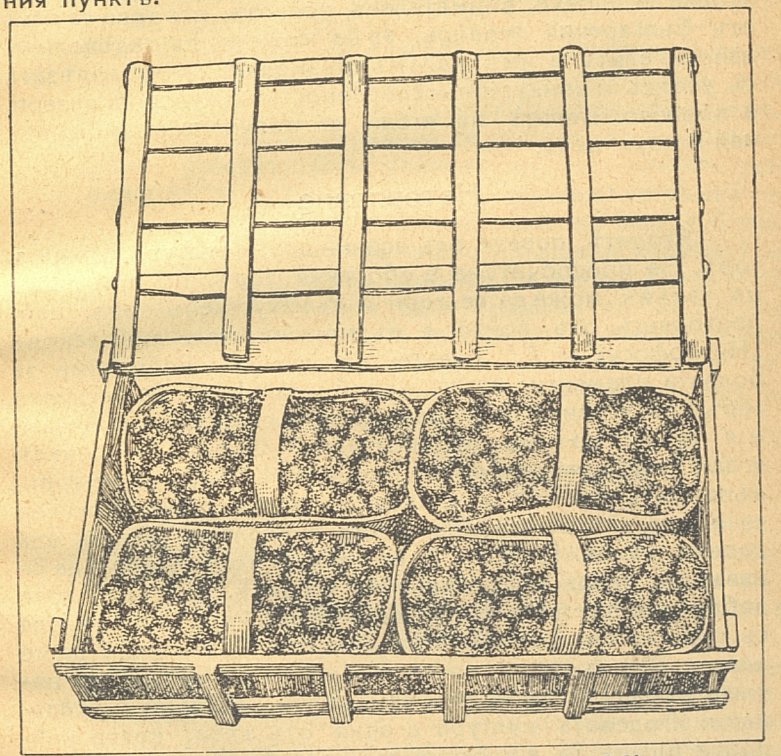

Рационаленъ амбалажъ: дължина на касичката 0·61 м.; широчина 0·35 м.; височина 0·13 м. Всичко тара на четири кошнички 1·300 кгр.; тара на касичката 1 кгр.; тегло на ягодитѣ 7 кгр.

Превозването на ягодитѣ, предназначени за мѣстния или чужди пазаръ отъ полето до опредѣления пунктъ, трѣбва да става внимателно съ леки на яйове каруци,

съ огледъ тѣ да пристигнатъ въ най-добро и запазено състояние. Внимателната беридба и опаковка могатъ да отидатъ напусто, щомъ като превозването на стоката не се извършва внимателно.

По време на беридбата и презъ всичкото време на престой, ягодитѣ трѣбва да се държатъ на сѣнчесто и хладно мѣсто.

Чиста стока, внимателно бране, добра сортировка, хубава опаковка, внимателенъ превозъ, ето това се иска отъ българския ягодарь, за да можемъ да задоволимъ износителитѣ и имъ дадемъ възможно тѣ да излѣзатъ съ успѣхъ и конкурентноспособность на чуждитѣ пазари, а производителитѣ на ягоди да получатъ възможнитѣ най-високи цени.

Наторяване

Ягодитѣ, повече отъ всички други култури, обичатъ торъ. За предпочитане е оборския торъ, но при липса на такъвъ може да се тори и съ изкуственъ торъ, най-подходящъ отъ които е пълнодействующиятъ такъвъ „Нитрофоска И Г.“, съдържащъ всички необходими за почвата елементи: азотъ, калий и фосфоръ. Оборскиятъ торъ при ягодитѣ подобрява физич. свойства на почвата и я прави по-леко обработваема. Силно наторенитѣ ягоди узрѣватъ по-ранно, плодоветѣ биватъ по-едри, външностьтьта имъ е по-блѣскава и най-главно получава се и единъ чувствително много по-голѣмъ добивъ отъ дадена площь. Първото и най-важно торене може да се извърши преди насаждане на ягодитѣ, а следъ това добре угнилия торъ може да се внася като се разхвърля съ ржце около коренитѣ на ягодитѣ. Може сжщо да се дава и теченъ торъ презъ време на поливката по начинъ известенъ за всички земедѣлци, стопани и градинари. Ягодовата култура е една отъ тѣзи, която най-добре плаща за вложения въ нея оборски или изкуственъ торъ.

Размножаване

Размножаването на ягодитѣ става чрезъ ластунитѣ (култуцитѣ). Сжщитѣ вмѣсто да се отстраняватъ, оста-

ватъ се свободно да растатъ. Въ началото тѣ се хранятъ отъ майката докато пустнатъ самостоятелни корени, които при добри условия — главно добре разработена почва, се забиватъ въ земята, прихващатъ се и по тоя начинъ образуватъ самостоятелни корени. Следъ прихващането до засилването имъ, тѣ се нуждаятъ отъ честа поливка. Разсада се смѣта за готовъ, щомъ като поникнатъ поне 3—4 нови листа, коренътъ заякне и добие кафявъ цвѣтъ.

Добиването на разсада може да стане и чрезъ семена. За тази цель се взема семе отъ най-хубави и силни майки съ добре узрѣли и съ правилна форма плодове, отъ които по общитѣ правила се добива семето и по-после самия разсадъ. Отъ добития по този начинъ разсадъ може да се очаква и едно подобрение на самия сортъ.

Ягодата съ наторяване може да живѣе 6 години. Следъ това почвата се силно изтощава, коренитѣ застаряватъ и плода става дребенъ. За препоржчане е, обаче, повече отъ 4 години една градина да не се държи, тъй като до 4-та година даватъ най-хубавъ и изобиленъ плодъ. Унищожената ягодова градина трѣбва да се остави 1—2 години да си почине (угари), следъ което може наново да се насади.

Болести и неприятели

Ягодата е растение, което най малко страда отъ болести и не се напада отъ паразити Тукъ е мѣстото да се спомене, че и най-силнитѣ студове не сж въ състояние да предизвикатъ измръзване на ягодитѣ — едно преимущество, което е отъ голѣмо значение.

Една отъ гжбнитѣ болести, която напада ягодитѣ, е „Ржждата“. Тя се явява по листата въ форма на червени петна. Появяването на тази болесть, обаче, е много рѣдко и се явява по листата на бѣлата „Ананасова“ ягода.

Въ много рѣдки случаи, при дъждовни дни и силно овлажнени почви, се явява и гжбната болесть „Бѣло гниене“, подобна на „Брашнянката“, вследствие на която се явява едно плѣсенясване върху листата и плодоветѣ което пъкъ предизвиква гниене на самитѣ плодове.

Ларвата на майския бръмбаръ е, която понѣкога изгризва коренитѣ и предизвиква изсъхване на ягодитѣ. Тѣзи поражения, обаче, сж ограничени и не застрашаватъ културата. Борбата съ ларвитѣ е мжчна. При изсъхване на нѣкой коренъ трѣбва да се разкопае въ и около него, кждето непременно ще се намѣри и самата ларва, която се убива и мѣстото се попълва съ новъ коренъ. Избиването на майския бръмбаръ презъ месецитѣ априлъ и май ще допринесе и известно ограничение въ развитието и увеличението на ларвитѣ. Стопанитѣ трѣбва да се научатъ да познаватъ майския бръмбаръ известенъ подъ името „Джуджета“ и който обикновено презъ горещитѣ лѣтни дни — самъ или на двойки стои подъ листата или вжтрешната страна на клонитѣ по овощнитѣ дървета. Презъ този именно сезонъ става и най-лесното му избиване и то сутринь ранно, докато е е още хладно, като се раздрусватъ силно дърветата. Бръмбаритѣ отъ това раздрусване падатъ, събиратъ се и се попарватъ съ врѣла вода, или пъкъ се избиватъ. Избиването на майския бръмбаръ е отъ голѣма полза и за другитѣ културни растения, тъй като ларвата му, която живѣе въ земята 3 години, нанася пакости и по другитѣ растения: лозя, овощни дървета и пр.

Другъ неприятель на ягодата е мъхнатиятъ бръмбаръ, който напада обикновено житата въ периода на цъвтежа, а отъ тамъ минава и по ягодовитѣ цвѣтове и изгризва слабия и неженъ още плодникъ и тичинки, поради което цвѣтътъ загива или ако остане, плодътъ отъ тѣзи цвѣтове е деформиранъ. Злото отъ него сжщо не е голѣмо, защото не може да направи голѣми поражения. Добре е, обаче, ако сжщиятъ се избива, което е много лесно. Той е ленивъ и излиза следъ като падне росата. Малки деца съ кутийки пълни съ вода могатъ да обхождатъ въ продължение на нѣколко дена цвѣтоветѣ и да събиратъ бръмбаритѣ, като ги пущатъ въ водата и после ги избиватъ.

Голиятъ охлювъ, поповото прасе и щурецътъ нападатъ червенитѣ вече ягоди и ги нагризватъ. Тѣхната пакость е сравнително малка и борба не може да се води.

Въ нѣкои райони е заведена практика следъ обиране на плодоветѣ и преди третата копань да се изрѣзватъ напълно всички листа на ягодитѣ. Това, обаче, не е за препоржчване. Съ изрѣзването на листата се намалява дълготрайностьта на ягодовата градина и второ, става едно чувствително изтощаване на коренитѣ до изкарването на новитѣ листа. Изрѣзването на листата да става само при появяване на нѣкоя отъ споменатитѣ гжбни болести.

Всички споменати работи при производството на ягодитѣ въ по-голѣмата си часть сж такива, че могатъ да се извършватъ и отъ децата. Производството на ягодитѣ ангажира труда на цѣлото семейство и обезпечава единъ сигуренъ и задоволителенъ доходъ. Отъ това именно гледище, тази култура се явява като единъ сигуренъ източникъ за поминъкъ, особено за дребнитѣ земедѣлски стопанства, каквито въ България има надъ 60%.

Независимо отъ това, ягодитѣ могатъ да бждатъ отглеждани като подкултура въ всички овощни градини, безъ да прѣчатъ на овощнитѣ дървета. Нѣщо повече, честата обработка и редовно напояване гарантиратъ едно силно развитие на овощнитѣ дървета отъ какъвто и да сж видъ. Въ района на с. Куртово-Конаре и село Кричимъ, въ всички почти овощни градини, ягодата е застжпена като подкултура. Разбира се, че при силно засѣнчване не може да се очаква единъ много добъръ резултатъ, но все пакъ, доходътъ отъ тѣхъ като подкултура е задоволителенъ и далечъ надминава дохода отъ каквито и да било други култури.

Ранно производство на ягоди подъ стъкло

Износителитѣ на ягоди въ прѣсно състояние наредъ съ общия интересъ, създадоха и тоя къмъ ранно производство на ягоди, съ които можемъ да излѣземъ на европейскитѣ пазари, особено въ Германия, кждето отъ Холандия още ранно на пролѣть пристигатъ доста голѣми партиди и се пласиратъ на извънредно високи цени.

Тѣзи високи цени за ранно произведени ягоди се заплащатъ и на мѣстния пазаръ, защото и у насъ не липсватъ консуматори, които ценятъ този плодъ.

Още преди да започна какъвто и да било опитъ въ това направление, знаехъ, че азъ не мога и не разполагамъ съ топлитѣ кжщи и редъ други приспособления и срѣдства, съ каквито разполага единъ селянинъ отъ Холандия. Азъ знаехъ, обаче, че ще разполагамъ съ лжчитѣ и топлината на благодатното слънце, съ което е надарена нашата земя още презъ месецитѣ януарий, февруарий и мартъ, което липсва на земедѣлеца въ Холандия.

Трѣбваше преди всичко да направя опити въ по-малъкъ размѣръ. Общия резултатъ отъ този мой опитъ бѣ, че изкарахъ ягоди 25 дни по-ранно отъ обикновенитѣ градински такива и то отъ сжщитѣ сортове.

Преди да дойда до точната смѣтка за разходитѣ и приходитѣ по ранно прозведенитѣ ягоди подъ стъкло, ще обясня практически какъ се постига това.

Есеньта презъ месецитѣ августъ — септемврий се взематъ първокласни млади ягодови корени отъ ластунитѣ, които сж оставени специално за разсадъ. Приготвятъ се лехи 1 м. широки и дълги 8 метра. Засаждането става по 3 реда въ лѣха на разстояние редъ отъ редъ 50 см. и коренъ отъ коренъ 35 см. Значи въ една леха съ 8 метра дължина ще влѣзатъ 69—70 корена. Разстоянието между отдѣлнитѣ лехи е 80 см., смѣтано отъ редъ до редъ. Така засаденитѣ ягоди се обработватъ (окопватъ) до зимата 3—4 пжти. Поливатъ се споредъ нуждата и въ зависимость отъ падналитѣ дъждове. Да не се забравя, че презъ това време трѣбва да се чистятъ редовно и навреме всички ластуни. Така обработвани ягодитѣ ставатъ много силни и съ по 4—5 нови сърдца.

Презъ месецъ декемврий при открити още лехи падатъ първатѣ слани и замръзва почвата. Коренътъ спира растежа и прекарва своята малка зимна почивка.

Презъ месецъ януарий вземаме правилни 4 метрови дъски съ широчина, половината 20 см. другата половина 30—35 см; дебелината на всички дъски е 2 до 3 см. На всѣка леха сковаваме отъ всички страни приготвенитѣ дъски. Ако протежението на лехитѣ е отъ истокъ къмъ западъ, което е най-препоржчително, защото слънцето при това положение грѣе лехитѣ почти цѣлия

день, то по-широкитѣ дъски се нареждатъ откъмъ северната страна, тѣснитѣ отъ южната. Страничнитѣ дъски се закрепятъ посрѣдствомъ колчета, които не даватъ възможность на дъскитѣ да се наклоняватъ. При поставянето се гледа щото отъ корена до дъската да остава широко пространство отъ 25 см. По този начинъ получаваме единъ сандъкъ дълъгъ 8 м. и широкъ 1·50 метра.

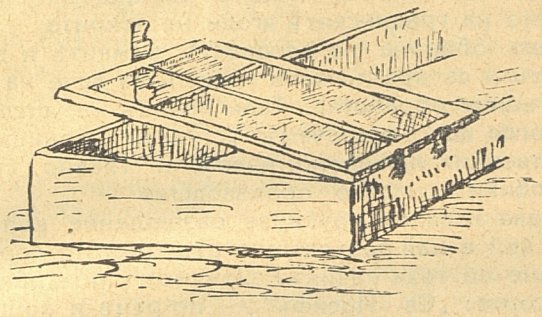

Пригатвятъ се следъ това рамкитѣ, които сж обикновени градинарски такива съ дължина 1·50 м. и широчина 1 м. Върху така приготвенитѣ рамки се поставятъ стъклата, които трѣбва се приковаватъ съ пирончета, за да ги предпазятъ отъ счупване при вѣтровито време.

Поставятъ се стъкленитѣ рамки, презъ които благодарение на дадения наклонъ, става и едно равномѣрно и правилно огрѣване отъ слънцето. Отъ друга страна наклонътъ дава възможность да се стича водата отъ падналитѣ презъ това време дъждове.

Съ поставянето на стъклата, което става, както казахме и по-горе, презъ м. януарий започва новъ животъ и събуждане на растенията още отъ първитѣ дни. Праздното разстояние отъ 30 см., което остава между лехитѣ, се запълва съ едъръ торъ или ако нѣма такъвъ — съ слама. Това запълване не позволява изстиване на парницитѣ, а обратното, то ги затопля и подсилва добитата топлина отъ слънцето посрѣдствомъ стъклата. При слънчеви дни рамкитѣ се слабо повдигатъ на 10—20 см. за да стане необходимото за растението провѣтряване на въздуха.

Презъ месецитѣ февруарий и мартъ когато видимъ, че вънъ температурата на въздуха е подъ 5 и повече градуса, парницитѣ се покриватъ съ рогозки. По този начинъ се отстранява едно евентуално силно изстудяване на парницитѣ, което може да се отрази зле върху развитието на растението.

Останалитѣ работи на отглежданитѣ по този начинъ ягоди сж сжщитѣ, каквито извършваме при отглеждането на градинскитѣ ягоди на открито.

Следъ обиране на плодоветѣ, рамкитѣ и дъскитѣ се вдигатъ и се продължава известната вече на всички по нататъшна обработка. Този начинъ на отглеждане бихме могли да го наречемъ „студени парници". Той е единственния най-икономиченъ, и главно съ него бихме добили и масово производство.

Остава и единъ другъ за разрешение въпросъ, а именно: кой е най-подходящия отъ многото сортове за отглеждане по този начинъ? Отъ моя опитъ направенъ съ два сорта: „Св. Йосифъ" — по-ранъ и по-дребенъ сортъ и известния вече сортъ „Мадамъ Муто" излѣзе, че сорта „Мадамъ Муто" даде по-добри и напълно задоволителни резултати, главно констатира се едно добро и правилно оплодяване и по-голѣмо количество. Тѣзи преимущества у сжщия сортъ сж констатирани и въ Царския дворецъ въ Кричимъ, кждето се отглежда въ саксии.

Смѣтка

за производство на ранни ягоди подъ стъкло отъ парникъ 8 на 1·50 м., общо 12 кв. метра съ 70 корена отъ сорта „Мадамъ Муто":

Разходъ:

2 дъски широки 30 см. дебели 3 см.	× 50 лв.	— 100 лв
2 „ „ 20 „ „ 3 „	× 40 „	— 80 „
1 „ „ 28 „ „ 2 „	× 21 „	— 20 „
8 рамки съ изработка вкл. и матер.	× 50 „	— 400 „
1 каса стъкла обезмитени	× 330 „	— 330 „
3 рогозки	× 20 „	— 60 „
1 кола прѣсенъ торъ за между лѣхитѣ	× 60 „	— 60 „
Всичко		1050 лв.

Получени ягоди и продадени на Софийския пазаръ:

I пратка	1.700 кгр.	по 120 лв.	—	204 лв.
II „	1.700 „	„ 120 „	—	204 „

и т. н., или срѣдно въ края на обирането всѣки парникъ отъ по 12 в. метра ми даде 14 кгр. ягоди, продадени по срѣдна пазарна цена 65 лв. кгр. или всичко 904 лв.

Тази смѣтка по моя преценка би трѣбвало да ни даде куражъ и ни накара да обърнемъ по-сериозно внимание върху този лекъ начинъ за производство на ранни ягоди. Цифритѣ показватъ, че още първата година прихода почти покрива направенитѣ разходи. За следующата година, преди всичко ще имаме едно увеличение на производството, поради по-силното развитие на коренитѣ.

Къмъ него прибавяме нашия и на семейството трудъ и то въ единъ сезонъ когато въ нищо не можемъ да го използуваме.

Има и други радостни факти, които биха могли да ни насърдчатъ и отъ които трѣбва да си вземемъ бележка: грижитѣ на Министерството на земедѣлието за намаление ценитѣ на всички материали необходими

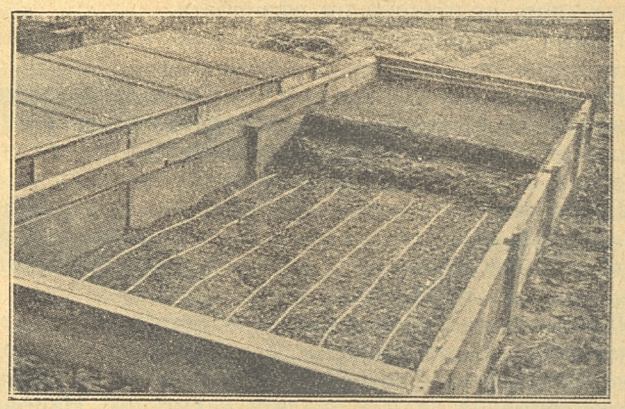

Леха съ електрическо отопление

за ранно производство, като дървения материалъ, който е основата на този начинъ на произвеждане на ранни ягоди, стъклата, дългосрочнитѣ кредити, които Б. з. к. банка отпуща за покупка на електромотори и други съоржжения за напояване, евтина електрическа енергия, тамъ кждето я има и пр.

Този студенъ начинъ на отглеждане, въ който използваме само слънчевитѣ лжчи, би могълъ да се за мѣсти и допълни съ евтината електрическа енергия, която пъкъ ще ни даде възможность да изкараме и още по-ранни ягоди.

Въ ранното производство на ягоди, зеленчуци и плодове, трѣбва да се впрѣгнатъ усилията на нашата селска интелигенция и по-издигнати земедѣлци стопани. Отъ тамъ ше дойде тѣхното благополучие отъ една страна и отъ друга ще се допринесе за общото стопанско повдигане на страната.

Малинитѣ

Малината е храстъ отъ групата на ягодовитѣ растения. Както при ягодитѣ, така и при малинитѣ имаме различни сортове, които се различаватъ едни отъ други, както по цвѣта, едрината и формата на плода, така сжщо по времезрѣенето и начина на отглеждането, а по-специално, по начина на рѣзидбата.

Нѣкои отъ известнитѣ пренесени и отглеждани у насъ сортове сж: Голиятъ, Билярда и др.

Въ района на с. Куртово-Конаре и с. Кричимъ се отглеждатъ 3 – 4 червени сортове и единъ бѣлъ. Имената на сортоветѣ съ положителность не могатъ да се кажатъ. Тѣ могатъ да се опредѣлятъ само въ опитнитѣстанции.

Двата отъ черѣенитѣ сортове раждатъ веднажъ презъ сезона, а другитѣ два сортове раждатъ два пжти. Бѣлитѣ малини, които като узрѣятъ добиватъ кремавъ цвѣтъ, раждатъ само единъ пжть

Производството за сега на облагородени градински малини е много малко и се пласира въ прѣсно състойние на мѣстнитѣ пазари. Употрѣбяватъ се главно за приготовление на сладка, желета и сиропи. Направени сж вече опити за износъ на малини въ полуконсервирано състояние (пулпъ), само че при липса на достатъчни количества градински малини, събирани сж балкански малини, които сж по-дребни и които изобилствуватъ въ непристжпнитѣ наши балкани. Отъ тѣхъ сжщо се приготовлява хубавото и прочуто малиново вино.

Построенитѣ въ страната нови вакумни инсталации ще могатъ да погълнатъ и едни по-голѣми количества малини въ едно по-далечно бждеще. Отъ тѣхъ сжщо би могло да се произвежда и малиновъ чай, който е прочутъ съ своя ароматъ и свойство на силно съгреваещо срѣдство. Къмъ тази индустрия може би ще се прибѣгне при едно масово производство на малини, каквото не може да се очаква по-ранно отъ 3—4 години. Срѣдната пазарна цена на малинитѣ на мѣстния пазаръ е на едро къмъ 10 – 12 лв. кгр. а за износъ 9—10 лева. Отъ единъ декаръ добре гледани малини се получаватъ 700—1000 кгр.

Малинитѣ вирѣятъ на всички почви, освенъ въ крайно беднитѣ, но най-успѣшно отиватъ въ наноснитѣ и по-богати такива.

Опредѣлената за малини земя се предварително риголва, или дълбоко изорава нѣколко пжти.

Насаждането става на есень, или ранно на пролѣть на разстояния: редъ отъ редъ 1·50 метра, коренъ отъ коренъ 0·50 метра. Разсадътъ трѣбва да има добре развити корени, да има лѣторастъ най-малко 50 — 60 см. и да бжде съ добре узрѣли пжпки.

Насаждането става по следния начинъ: на поставенитѣ вече знакове за мѣстата на коренитѣ се правятъ малки дупки съ права лопата. Преди насаждането, коренитѣ на малинитѣ се слабо съкратяватъ и се потапятъ въ каша отъ говежди лайна и глина, а стеблата се съкратяватъ, като се оставятъ на 3—5 пжпки. Съкращаването на лѣтораститѣ се прави, за да се даде възможность на корена да се прихване, развие и пустне лѣторасти, бждещи майки. Защото при повече пжпки още първата година ще имаме плодъ, но за смѣтка на това, ще имаме слабъ коренъ и съ малко, или никакъ издънки.

Въ направенитѣ така гнѣзда, се слагатъ малиновитѣ корени и се силно затжпкватъ, като се заравятъ до тамъ, до кждето сж били и по-преди въ земята.

Още първото лѣто отъ коренитѣ излизатъ 3—4 и повече лѣторасти, които достигатъ до 1—1·50 метра височина. Това сж бждещитѣ плодни пржчки, които на следната година ще дадатъ изобиленъ плодъ.

Малинитѣ презъ лѣтото се нуждаятъ отъ окопване най-малко 4 пжти, а при тревясване и повече. Въ разлика отъ ягодитѣ се нуждаятъ по малко отъ вода, а при дъждовни години могатъ и безъ напояване.

Отглеждатъ се на колове като лоза, а така сжщо и на телена конструкция. Къмъ коловетѣ още ранно на пролѣть съ рафия (лика) се привързватъ опредѣлено число плодни пржчки, а при телената конструкция лѣторастнитѣ се привързватъ за телътъ сжщо съ рафия, като на лѣтораститѣ се дава малко наклонъ и правилно разхвърляне, съ огледъ да не се засѣнчватъ и да бждатъ добре огрѣвани отъ слънцето.

Телената конструкция е за предпочитане и при нея имаме много повече плодъ, много по-лесно обработване и беридба. Първия телъ се поставя на 50 см. отъ земята, а втория на 50 или 60 см.

Всички сортове цъвтятъ презъ м. май, а плодобера започва къмъ края на сжщия месецъ и трае 30—35 дена, въ зависимость отъ атмосферниятѣ влияния. Добре е ако следъ прецъвтяване се наторятъ съ теченъ торъ, отъ който плодоветѣ наедряватъ и се увеличава плодоношението.

Бератъ се безъ дръжки въ малки щайги каквито сж и при ягодитѣ. Беридбата имъ сжщо се извършва внимателно, особено когато сж предназначени за пласиране въ прѣсно състояние.

Една друга важна работа при малинитѣ е резидбата. Лѣтораститѣ майки оставени на плодъ се изрѣзватъ и оставятъ на височина не по-голѣма отъ 1—1.30 м. По-голѣмата часть издънки, които растатъ презъ лѣтото се отстраняватъ още съ лѣтошното окопване, а тѣзи близко стоящи до огнището се изрѣзватъ съ ножица, като за бждещи майки за плодъ. се оставятъ най-буйнитѣ близко стоящи до центъра лѣторасти и то най-много отъ 3—5. Есеньта следъ спиране на вегетацията се изрѣзватъ и пржчкитѣ, отъ които презъ лѣтото сме брали плодъ и евентуално препуснатитѣ въ

повече лѣторасти, като оставяме, както казахме и погоре само 3 — 5 майки, отъ които на следната година ще чакаме плодъ. Съкратяването на тѣхнитѣ върхове става на следната пролѣть.

Тѣзи млади лѣторасти при два пжти раждащитѣ сортове, презъ м. септември се отрупватъ въ горната си часть отъ 15—20 см. съ плодове. Тѣзи именно върхове до мѣстото до кждето сж имали плодъ се изрѣзватъ и изхвърлятъ, като на следната пролѣть раждатъ изобилно съ остаталитѣ на стъблото плодни пжпки.

Торене на малинитѣ трѣбва да се извършва презъ една или две години.

Малинитѣ не се нападатъ отъ никакви болести и паразити, а стъблата, както и пжпкитѣ не замръзватъ и при най-силнитѣ студове.

Отглеждатъ се и като подкултура. Малината обича полусѣнката, но при голѣма сѣнка расте буйно и изресява. Тя е 10 годишна култура, но нейния дълъгъ животъ зависи отъ грижитѣ на стопанитѣ и главно наторяването.

Като украшение и за малки домашни нужди би трѣбвало да бжде застжпена въ всѣки стопански дворъ, а поради голѣмото ѝ търсене като индустриаленъ обектъ, заслужава масово отглеждане въ по-голѣми размѣри.

Размножаването става съ издънки, които въ голѣми количества се развиватъ около огнищата. Оставянето, обаче, на повече издънки, както и при ягодитѣ изтощава коренитѣ-майки и намалява тѣхното плододаване.

* * *

Предлагайки на интересуващитѣ се настоящето кратко практическо ржководство, ще бжда много доволенъ, ако се постигне гонимата цель— да се създаде по-голѣмъ интересъ къмъ масовото отглеждане на доброкачествени ягоди и малини.

Водимъ, преди всичко, отъ желанието да направя достояние провѣренитѣ лично отъ менъ практически работи по рационалното отглеждане на тѣзи ценни култури, азъ ще бжда благодаренъ на безпристрастната критика, ако ми обърне вниманието върху нѣкои непълноти въ ржководството.

ИЗВАДКИ ОТЪ ПРАВИЛНИКА

за организиране и контролъ на износа на грозде, овощия и зеленчуци въ прѣсно и преработено състояние

Утвърденъ съ указъ № 14 отъ 9 юний 1936 година и обнародванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 129 отъ 13 юний 1936 год.

Ягоди

Предназначенитѣ за износъ ягоди трѣбва:

а) да сѫ съ правилна, съответствуваща на сорта форма;

б) да сѫ достатъчно узрѣли, но не до степень, че да не могатъ да издържатъ транспорта до пазаря;

в) да сѫ здрави, т. е. свободни отъ повреди — отъ болести, отъ неприятели или механически причини;

г) да сѫ чисти и ненавлажнени;

д) да сѫ съ приблизително еднаква голѣмина въ всѣка отдѣлна щайга, като много дребнитѣ и повредените се отстраняватъ;

е) да сѫ опаковани въ следнитѣ видове щайги:

Половинка холандска щайга, съ сѫщитѣ размѣри и означение, както е описана при гроздето.

Третинка холандска щайга, съ следнитѣ размѣри: дълбочина 31 см., ширина 21 см. и дълбочина 8 см. — външни размѣри; жгловитѣ съединители иматъ дължина 10 см., дъното е съставено отъ три летвички, заковани надлъжно за челнитѣ дъсчици, като помежду летвичкитѣ се оставя свободно пространство 8 мм. за провѣтряване; страничнитѣ дъсчици сѫ надупчени съ по 5 кржгли дупки съ диаметъръ 15 мм., а челнитѣ дъсчици сѫ надупчени съ по 3 такива дупки; всичко останало, относно направата на тази щайга, както и означението, важи сѫщо както за половинката холандска щайга, описана при гроздето.

Щайги — американски типъ, съ следнитѣ размѣри: дължина 50 см., ширина 35.5 см., дълбочина 8 см. — външни размѣри. Дъното е съставено отъ нѣколко летвички, наковани надлъжно за челнитѣ дъсчици, като помежду имъ се остави разстояние отъ 3 см., за провѣтряване; капакътъ на щайгата представлява едно горно подвижно дъно отъ 4 летвички по 7 см. ширина, като помежду имъ остава 2 см. пространство за провѣтряване, ягодитѣ въ този видъ щайги се опаковатъ, като се поставятъ въ отдѣлни картонени кошнички, които иматъ форма на пресѣчена пирамида съ основа при отвора при размѣри: страната при отвора и основата 10.5 см., страната при дъното 8.5 см., ржбътъ по дълбочината 6 см.; при тѣзи размѣри се събиратъ въ щайгитѣ 3 реда по 4 кошнички, или всичко 12 реда, които събиратъ по $^1/_2$ кгр. нето ягоди; по желание, експортьорътъ може да си приготви такива картонени кошнички, вмѣсто 12. 6, които да бѫдатъ поголѣми и да събиратъ по 1 кгр. нето ягоди; кошничкитѣ сѫ перфорирани съ по 8 кржгли дупки, поставени по 3 на двете срещуположни страни и по 1 на другитѣ две срещуположни страни; на двете страни откъмъ отвора се поставятъ канапчета, които при събиране съ ржка да образуватъ дръжкитѣ на кутийкитѣ. На челнинѣ дъсчици се поставятъ сѫщитѣ знакове, както при холандската щайга;

ж) да се изнасятъ само съ хладилни вагони или съ аероплани.

Ягодовъ пулпъ

Предназначенитѣ за приготовление на ягодовъ пулпъ ягоди трѣбва:

а) да сѫ узрѣли и да притежаватъ характернитѣ за сорта цвѣтъ и форма. Ненапълно оцвѣтенитѣ ягоди (бѣли зеленикави), съ неправилна форма, както и презрѣлитѣ и омекнали ягоди трѣбва да се отстраняватъ,

б) да сѫ здраи, незасѣгнати отъ болести и неприятели или механически повреди;

в) да сѫ чисти, незамърсени отъ пѣсъкъ, пръсть; листа, сламки, части отъ стѣбла и др.; вѣнечнитѣ листа да сѫ грижливо отстранени;

г) да не сѫ завѣхнали (омекнали); консервирането да се извършва най-кѫсно 12 часа следъ беритбата, докато ягодитѣ притежаватъ пълния си ароматъ;

д) по възможность да сѫ сортирани по голѣмина,

както следва: едри ягоди — около 50 бройки въ $^1/_2$ кгр. и дребни — около 70 бройки въ $^1/_2$ кгр.

За консервиране на ягодитѣ се допуска употрѣблението само на калциевъ бисулфитъ $Ca(HSO_3)_2$ и чистъ сѣренъ двуокисъ въ воденъ разтворъ. Количеството на употрѣбеното консервираще вещество да бѫде въ такова отношение къмъ продукта, че по време на пристигането на продукта на мѣстоназначението му, на една часть чистъ сѣренъ двуокисъ да съответствуватъ 500 части ягодовъ пулпъ.

Добавянето или консервирането на ягодитѣ съ други консервирващи вещества не се допуска.

Буретата за опаковка на ягодовия пулпъ и други пулпове предназначени за износъ, да сѫ направени отъ съответно подготвенъ буковъ или дѫбовъ материалъ, при следнитѣ външни размѣри: височина 81 см., диаметъръ при дъната — 52 см. и диаметъръ въ срѣдата — 62 см., при толерансъ $\pm$ 1 см. Тѣ трѣбва да сѫ направени отъ дѫги дебели най-малко 20 мм. — буковитѣ и 18 мм. — дѫбовитѣ и да сѫ ковани съ 6 желѣзни обрѫчи, широки — крайнитѣ по 4 см., а срѣднитѣ — по 3 и пол. см., като крайнитѣ обрѫчи се приковатъ на четири мѣста съ гвоздеи, минаващи презъ обрѫчитѣ, а срѣднитѣ — съ криви гвоздеи, стоящи на по-тѣсната страна на бурето.

Върху капака на бъчвитѣ трѣбва да се поставятъ следнитѣ означения:

1) надписа „Bulgaria“ или „Foreign produce“, ако пратката е предназначена за Англия;

2) брутото и нетото тегла въ килограми или въ англ. мѣрки, ако пратката е предназначена за Англия;

3) датата на напълването на бъчвата,

4) поредния номеръ на напълненитѣ бъчви въ дадено заведение,

5) качеството на консервиранитѣ ягоди (едри, дребни или несортирани по голѣмина).

Консервирането на ягодитѣ може да се извършва само въ предварително декларирани и одобрени отъ Експортния институтъ помѣщения. Последнитѣ трѣбва да сѫ такива и така обзаведени, че да гарантиратъ производството на качественъ ягодовъ пулпъ.

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА ПЛОВДИВ

Съдържание

стр.

Предговоръ . . . . . 3—

Сортове ягоди . . . . . 5— 6

Почва, подготовка и насаждане . . . . 7—10

Обща обработка

а) На почвата 11

б) Поливки 12

в) Чистене на ластунитѣ (култуцитѣ) . . 13

г) Постилане на ягодитѣ 14

Беридба 15

Опаковка и превозъ . . . . . 16—17

Наторяване 18

Размножаване 18

Болести и неприятели . . . . . 19—20

Ранно производство на ягоди подъ стъкло 21—25

Малинитѣ . . . . . 26—29

Извадки отъ правилника за организиране и контролъ на износа на грозде, овощия и зеленчуци въ прѣсно и преработено състояние . . . . . 30—32

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА ПЛОВДИВ

STICKSTOFF-SYNDIKAT

ЯГОДАРИ

Искате ли изобиленъ плодъ?
Искате ли доброкачествени ягоди?
Искате ли повече паричен доходъ?

ТОРЕТЕ ЯГОДИТѢ СЪ

Нитрофоска И Г.

40—50 кгр. на декаръ

Направете опитъ съ малко пространство, за да се убедите каква голѣма разлика ще получите отъ торенитѣ съ

НИТРОФОСКА И Г.

Цената на Нитрофоската е:

Пловдивъ 9·30 лв., Раковски 9·20 лева, Кричимъ 9·45 лв. единия килограмъ.

Искайте безплатни упѫтвания и брошури отъ

БЪЛГАРСКОТО ЗЕМЕДѢЛСКО Д-ВО

София, ул. „Гладстонъ“ 67

Клонове: Пловдивъ — ул. „П. Караведовъ“ 9, Плѣвенъ — ул. „Мусала“ 7, Гара Раковски.